תורה אור

מי קא רמינן לה עליה בעל כרחיה ואיכא דאמרי אמר רב יוסף *הכתוב קראו אחר שאין (א) בן זוגו של ראשון שזה הוציא רשעה מביתו וזה הכניס רשעה לתוך ביתו ואת אמרת תתיבם נמי יבומי! אמר ליה אביי אלא מעתה נשאת לאחר ומת בלא בנים לא תתיבם דהכתוב קראו אחר! גביה דהאי מיהא בשם טוב הוה קיימא רבא אמר *ק"ו אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן אמר ליה אביי אלא מעתה כ"ג שקידש את האלמנה ומת ויש לו אח כהן הדיוט לא תתיבם אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן! נאסרה, הא אסירא וקיימא, מותר לה, אסור לה הוא! אלא אשת כהן שנאנסה ומת ויש לו אח חלל לא תתיבם: אם נאסרה במותר לה, באסור לה לא כל שכן? אונס בישראל מישרא שרי וגבי דהאי (מיהא) ליכא איסורא: **מתני'** ואלו אסורות מלאכול בתרומה: האומרת טמאה אני לך, ושבאו עדים שהיא טמאה, והאומרת איני שותה, ושבעלה אינו רוצה להשקותה, *ושבעלה בא עליה בדרך: **גמ'** אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואנהר לן עיינין ממתניתין: סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה מ"ט דאמר קרא °ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה דליכא דידע בה לאפוקי הא דהא איכא דידע בה ואנהר לן עיינין ממתני' דקתני ושבאו לה עדים שהיא טמאה דאתו עדים אימת: אי נימא מקמי דתשתי, *זונה היא, אלא לבתר דשתאי, אי אמרת בשלמא אין המים בודקין אותה שפיר אלא אי אמרת מים בודקין אותה תיגלי מילתא למפרע דסהדי שקרי נינהו, אמר ליה רב יוסף לעולם אימא לך מים בודקין אותה, והא, אימור זכות תולה לה, במאי קמיפלגי במתנוונה דרבי *דתנן רבי אומר זכות תולה במים המרים ואינה יולדת ואינה משבחת אלא מתנוונה והולכת לסוף שהיא מתה באותה מיתה רב ששת סבר בין לרבי ובין לרבנן הויא מתנוונה ורב יוסף סבר לרבי הויא מתנוונה לרבנן לא הויא מתנוונה מתיב רב שימי בר אשי *ר' שמעון אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר זכות תולה במים המרים מדחה אתה את המים בפני כל הנשים השותות ואתה מוציא שם רע על הטהורות ששתו והן אומרים טמאות היו אלא שתלה להן זכות ואם איתא יש לה עדים במדינת הים נמי אתה מוציא שם רע על הטהורות ששתו והן אומרים טמאות היו אלא שיש להן עדים במדינת הים? ר' שמעון קאמרת, ר' שמעון מדזכות לא תליא עדים נמי לא תלו מתיב *רבא *ואלו שמנחותיהן נשרפות האומרת

במדבר ה

מי קא רמינן עליה · למיכבה בעל כרחיה דאילו ליבם אמרינן ליה מצות יבום קודמת למצות חליצה אבל בהא אסור למימר ליה וממילא אשמועינן קרא דאסור ליבמה דלא שייך בה יבום והויא כאשת אח שלא במקום מצוה: **הכתוב קראו אחר** · למי שנושאה ואת אמרת תתיבם ותרמי עליה בעל כרחיה: **ניסאת לאחר** · שגרשה ראשון שמצא בה ערות דבר וניסת כו' לא תתיבם דהשתא נמי אחר הוא ואין (ב) בן זוגו של ראשון אם ישאנה וקרמית *לזה עליה במצות יבום: **גביה דהאי** · אחר אחיו של זה: **בשם טוב הוה קיימא** · וליכא למימר הדרה בה ואין קרוי אחר אלא הנושאה מתוך אלמנות או גירושין על מי שקלקלה תחתיו: **רבא אמר** · האי דקתני מתניתין "ולא מתייבמת" ק"ו דאם נאסרת בסתירה זו במותר לה דבעלה שהיה מותר לה ונתקלקלו עכשיו הנשואין ליאסר עליו: **באסור לה** · דהיינו יבמה שהוא אסור לה בחיי בעלה לא כל שכן שנאסרו נשואי הראשון שלא להתייבם מכח אותן הנישואין: **שקדש את אלמנה** · שהיא אסורה עליו: **לא תתיבם** · מכח ק"ו זה אם נאסרה כו' ולקמן מפרש מאי נאסרה ומאי מותר לה הלא אסור היה מתחילתו: **אלא** · הכי פריך אשת כהן שנאנסה ונאסרה עליו דאשת כהן אסורה אפילו באונס אבל אשת ישראל מותרת דכתיב (במדבר ה) והיא לא נתפשה הא נתפשה מותרת ומדכתיב והיא מיעוטא הוא ומשמע דיש אחרת שאפילו נתפשה אסורה: **ויש לו אחיו** · מאביו והוא חלל שנולד לאביו מן הגרושה ונתחלל מן הכהונה ומותר בנשים הפסולות לכהונה כדכתיב בכהנים הנושאין פסולות ולא יחלל זרעו (ויקרא כא) אלמא זרעו חלל: **לא תתיבם** · מק"ו זה אם נאסרה בבעילה זו לבעלה שהיה מותר לה, ביבמה האסור לה באותה שעה לא כ"ש שנאסרו עליו נישואי אחיו שלא ליבמה מכח נשואין: **ליכא איסורא** · ואלו הוא היתר גמור ואין זה ק"ו, אבל בזינתה ברצון שהבעל והיבם שוין באיסור זה אם היתה תחתיו הוי ק"ו שהרי מחמת נישואין הראשונים היא זקוקה ליבום ואם על הבעל נתקלקלה ק"ו ליבם: **מתני' לאכול בתרומה** · א] אם הוא כהן: **ושבעלה בא עליה בדרך** · דשוב אין המים בודקין אותה כדלקמן (דף כח.) ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה שלא בא עליה מאחר שנאסרה עליו אז האשה ההיא תשא את עונה אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו: **גמ' ואנהר לן עיינין** · הביא לנו ראיה לדבריו ממתניתין: **סוטה שיש לה עדים במדינת הים** · שראו שנטמאה מזה: **ועד אין בה** · אע"ג דדרשינן לעיל לעד אחד נאמן בסוטה, ולסוטה ודאית שלא תשתה עוד, אין מקרא יוצא מידי פשוטו ודרשינן ליה נמי הכי ועד אין בה הוא דאמר והביא האיש את אשתו וכל הפרשה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה: **ואנהרינהו לעיינין** · משום דקרא לאו ראיה הוא כל כך דהא דרשיניה לסוטה ודאית שיש בה עד אחד לפנינו וללמד שלא תשתה: **זונה היא** · ופשיטא דאסורה בתרומה (ג) דהא תנא ליה האומרת טמאה אני: **אלא לבתר דשתאי** · ואיצטריך לאשמועינן דלא מחזקינן להו כשקרי על אשר לא בדקוה המים: **שפיר** · ומשום הכי לא מחזקי' להו כשקרי דמשום דהוו ידעי בה לא בדקי לה מיא: **זכות תליא לה** · דאמר לקמן (דף כ.) זכות תולה במים המרים: **וקמיפלגי**. רב ששת ורב יוסף: **במתנוונה**. דקאמר לקמן (דף כב:) גבי אשה שתלה לה זכות: **זכות תולה** · שלא יצבה בטנה מיד אבל אינה יולדת לעולם ואינה משבחת: **אלא מתנוונה והולכת** · מכחשת והולכת: **באותה מיתה** · לצבי בטנה ונפול ירך: **רב ששת סבר** · לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא בסוף שהיא מתה באותה מיתה לחוד אבל במתנוונה לא איפלוג דכל מי שזכות תולה לה מנוונה היא וזו הואיל ולא נתנוונה לא תלה לה זכות אלא שאינה ראויה ליבדק כלל משום עדים: **ורב יוסף סבר** · ראויה ליבדק היא אלא זכות תולה לה ואי משום דלא נתנוונה הא מני רבנן היא דאמרי לקמן זכות תולה לה דקסברי לא הויא מתנוונה כלל: **מדחה אתה** *כח המים בפני הנשים · שלא יהו יראות מהם להודות שהיא טמאה ולא ימחה שם הקדוש על המים: **ואי איתא** · דיש לה עדים לא מיבדקא השתא נמי על ידי זו נמי איכא לעז על הטהורות ששתו כו': **מדזכות לא תליא** · משום האי טעמא דחייש הוא ללעז על הטהורות עדים נמי לא תלו: **שמנחותיהן נשרפות** · מנחות קנאות שלה עשירית האיפה קמח שעורים נשרפות למטה על בית הדשן שאינן ראויות ליקרב ולא לפדות וליאה לחולין:

האומרת

מי קא רמינן עליה בעל כרחיה · הכא הוה מצי למיפרך כדפריך לבסוף דאמר אלא מעתה נשאת לאחר ומת בלא בנים לא תתייבם דלא נכתריה לביתיה: **אשת** כהן שנאנסה · וא"ת אמאי לא תני לה בפרק יש מותרות (יבמות דף פד.) גבי אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן יש לומר הא תני ליה חייבי לאוין וזו מחייבי לאוין כדאמר בפרק הבא על יבמתו (שם דף נו:) הכל היו בכלל אחרי אשר הוטמאה וגו' והכי מתרץ התם דפריך מפצוע דכא *אבל יש לתמוה אמאי לא פריך הכא ישראל שנשא כשרה ונעשה פצוע דכא ויש לו אח כשר דדמי למתני' מאי הוי ליה לתרוצי*:

האומרת טמאה אני לך · אי קשיא בשלהי מס' נדרים (דף צ:) דפליגי רבה ורב ששת באומרת טמאה אני לך דרב ששת אומר אוכלת בתרומה וכו' תרין דהכא מיירי אחר קינוי וסתירה דרגלים לדבר אפילו רב ששת מודה והכי מפרש לה בירושלמי:

ושבאו לה עדים ואמרו שנטמאה · מספקא לרבי אי דוקא נקט עדים שנים אבל עד אחד לא מהימן דמוקמינן ליה בגמרא דמיירי לאחר ששתה דדוקא קודם ששתה האמינה תורה לעד אחד ורב ששת דאמר בגמרא סוטה שיש לה עדים במדינת הים דאין המים בודקין אותה דוקא עדים נקט ולא עד א' או דילמא כיון דהאמינה תורה לעד אחד אחר קינוי וסתירה ליכא חילוק בין אחד לשנים מיהו מסתברא דה"ה לעד אחד כדעולא דאמר בפרק (ד) מי *שאמר (לקמן דף לא:) כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים: **אם** אתה אומר זכות תולה מדחה אתה את המים · וא"ת לרב ששת דאמר בין לרבי בין לרבנן מתנוונה א"כ אהיכא קאי ר"ש דאמר מדחה אתה והלא יראו דמתנוונת והיאך יוכלו להוציא שם רע על הטהורות ששתו כשלא יתנוונו יש לומר הנשים העומדות משום ייסור ולא יהא ניכר לאחר כשעומדת בעזרה נתנוונה יוציאו שם רע (ה) והבועל יגיד להם שקלקל עמה ולא ידעי שזו מתנוונת אי נמי לא יתנו נוונה במים המרים וכן היא לא תתלה במים המרים אלא בתולי אחר:

(א*) [נ"ל שקינה]

כי

[גיטין צ:]

נ"ל לה יעב"ץ

[יבמות יא:]

לקמן כד.

עיין ביבמות מד: בתוס' ד"ה הכא

לקמן כב:

ג"י שם וש"נ

כ"א רבא

ג"י שם

נ"א את

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאין זה בן זוגו: (ב) רש"י ד"ה ניסאת וכו' ואין זה בן זוגו: (ג) ד"ה זונה היא וכו' דהא תנא ליה · נ"ב ע"פ כאולן דף מ"ד במ"ש בתוס' בד"ה הכא נמי: (ד) תוס' ד"ה ושבאו וכו' כדעולא דאמר בפ' כאשם רבה כל מקום: (ה) ד"ה אם וכו' והבועל יגיד:

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר רב עמרם הא מילתא · יבמות דף נו ע"א: תוס' ד"ה אשת כהן וכו'. אבל יש לתמוה · עיין יבמות פד ע"ב תוס' ד"ה שייר:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה לאכול בתרומה אם הוא כהן · עי' בפירוש הר"ב ועי' תוי"ט ד"ה טמאה וכו' ובמ"ש עליו בהמ"ז ותבין סוד רש"י ודו"ק:

כד א מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה כב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קיט סעיף ה:

כה ב מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל' ח סמג לאוין קכא ועשין מח טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף יא:

כו ג מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה טו:

כז ד מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה יג ·

[ישוב על זה כתבו תוס' יבמות פד: ד"ה שייר]

מקנה

2 נסיונות של אביי לפרוק הק' של רבא

◆

תוספות שאנץ

מתני' אלו אסורות לאכול בתרומה · פי' אם היא אשת כהן האומרת טמאה אני לך וה"ה דאסורה לבעלה וכדתנן אמרה טמאה אני שוברת כתובתה ויוצאה ולא דמי להההיא דתנן בפ' בתרא דנדרים: בראשונה היו אומרים שלשה נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך · השמי' ביני לבינך נטולה אני מן היהודים חזרו לומר האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה ואינה אסורה לבעלה דלמא נתנה עיניה באחר והכא לא חיישינן דשמא עיניה נתנה באחר · וי"ל דהיינו טעמא דהכא איכא רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה וליכא למיחש דשמא עיניה נתנה באחר ומ"ה כשאמרה טמאה אני נאמנת אבל התם ליכא רגלים לדבר וכשאומרת טמאה אני היא משקרת ושמא עיניה נתנה באחר ומהאי טעמא ניחא שפיר הא דקאמר התם בתר הכי דאמרה טמאה אני אוכלת בתרומה שלא תוציא לעז על בניה והכא קאמר דאסורה לאכול בתרומה בכל ענין דמשמע בין יש להם בנים בין אין להם אלא לאו משום דכאן שהיא ספק סוטה ואיכא רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ויש בה חששא בכך ולכך היא נאמנת ואינה אוכלת בתרומה אבל התם ליכא רגלים לדבר · וכן נראה מתוך הירושלמי דקאמר התם על הך משנה מתני לא כהך משנה ראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני ומשני א"ר יודה א"ר בון אפילו תימא כמשנה אחרונה ושאני הכא דאיכא רגלים לדבר. ומשמע דה"פ מתני' דקאמר שוברת כתובתה ויוצאה לא אתיא כמשנה ראשונה דהתם אמר דנוטלת כתובתה ומשני ר' בון אפי' תימא כמשנה אחרונה דקאמר התם ואינה אסורה לאכול בתרומה ואם תיקשי מכלתין דקאמר דאסורה לאכול בתרומה שאני התם דרגלים יש לדבר שהרי קינא לה ונסתרה · עי"ל דהא דקאמר התם דמותרת לאכול בתרומה היינו לרב ששת משום דמיירי באנסין דאשת כהן דלא שביחי אבל הכא מיירי ברצון דכיון שקינא לה ונסתרה א"כ נבעלת ברצון ומ"ד אמרי' דאסורה לאכול בתרומה · ושבעלה בא עליה בדרך פי' דשוב אין המים בודקין אותה כדאמרי' ונקה האיש מעון שלא בא עליה לאחר שנאסרה לו האשה ההיא תשא את עונה אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו: גמ' ואנהר לן עיינין ממתני' סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה דאמר קרא ועד אין בה ואע"ג דדרשי' לעיל דעד א' נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא תשתה עוד מ"מ אין המקרא יוצא מידי פשוטו · ודרשי' ליה נמי הכי ועד אין בה הוא דאמר והביא האיש את אשתו וכל הפרשה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה ואנהר לן עיינין ממתני' הביא לנו ראיה לדבריו ממתני' ואע"ג דהביא כן המקרא מ"מ קרא אינו ראיה כל כך דהא דרשיניה לעיל לסוטה ודאית ויש בה עד אחד לפנינו וללמד שלא תשתה ל"ה · אי ליכא מקמיה דתשתה זונה היא פ"ה פשיטא דאסורה בתרומה דהא תני לה האומרת טמאה אני ר"א נהירא דא"כ הו"ל למפרך הא תנא ליה ברישא · אלא נ"ל זונה היא וקי"ל דזונה אסורה לאכול בתרומה כיון שנבעלה בעילת זנות כדאמרי' בפ' י' יוחסין תנא אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהן כסדר חייב על כל אחת ואחת וקאמר דההוא תנא אית ליה איסור מוסיף אבל איפכא כמו זונה וחללה וגרושה ואלמנה אינו חייב אלא אחת דאין כאן איסור מוסיף ואמאי לא כיון דאינה מותרת לאכול בתרומה אלא ש"מ דאסורה · וה"נ אמרי' לקמן פ' כשם תרומה נמי לא תיבעי שהרי עשאה ספק וה"נ אמרי' בפרק החולץ: תיגלאי מילתא למפרע דסהדי שקרי נינהו · הק' הר"ם מפונטייזא לר"ת לעולם אימא לך דלאו סהדי שקרי נינהו והאי דלא ברסי

לה

מקנה

מקנה